

Taal actief groep 5

instapkaarten taal verkennen

inhoud | instapkaarten taal verkennen

Taal verkennen

thema 1	les 2	1
thema 1	les 4	2
thema 1	les 7	3
thema 1	les 9	4
thema 2	les 2	5
thema 2	les 4	6
thema 2	les 7	7
thema 2	les 9	8
thema 3	les 2	9
thema 3	les 4	10
thema 3	les 7	11
thema 3	les 9	12
thema 4	les 2	13
thema 4	les 4	14
thema 4	les 7	15
thema 4	les 9	16
thema 5	les 2	17
thema 5	les 4	18
thema 5	les 7	19
thema 5	les 9	20
thema 6	les 2	21
thema 6	les 4	22
thema 6	les 7	23
thema 6	les 9	24
thema 7	les 2	25
thema 7	les 4	26
thema 7	les 7	27
thema 7	les 9	28
thema 8	les 2	29
thema 8	les 4	30
thema 8	les 7	31
thema 8	les 9	32

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert woorden in alfabetische volgorde zetten.

Dit moet je weten

Je kijkt naar de eerste letter.
Zijn de beginletters hetzelfde?
Dan kijk je naar de tweede letter.

tafel – tegel – toegang – trap

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je **werkwoorden**, **zelfstandige naamwoorden** en **bijvoeglijke naamwoorden** in een zin vindt.

Dit moet je weten

Het **werkwoord** zegt wat er wordt gedaan in de zin.

Een **zelfstandig naamwoord** is een woord voor een mens, dier of ding.

Een **bijvoeglijk naamwoord** zegt hoe het zelfstandig naamwoord eruitziet of wat je ervan vindt.

De vrienden **voetballen** op een groot **grasveld**.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je zinnen langer maakt met een **wat-deel**, een **waar-deel** en een **wanneer-deel**.

Dit moet je weten

Je maakt een zin langer door antwoord te geven op de vragen **wat**, **waar** en **wanneer**.

Vader koopt.

Vader koopt **een toeter**.

Vader koopt **bij de fietsenmaker**.

Vader koopt **morgen**.

Morgen koopt vader **een toeter**
bij de fietsenmaker.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert dat er naast de Nederlandse taal ook streektalen zijn.

Dit moet je weten

Nederland is verdeeld in provincies en streken. In elke streek gebruiken de mensen het Nederlands een beetje anders. Zo heeft elke streek zijn eigen streektaal.

Brabants: Da gaot dr goe in!
Dat is lekker!

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je woorden met een of meer dezelfde beginletters in alfabetische volgorde zet.

Dit moet je weten

Eerst kijk je naar de eerste letter.

Als er woorden met dezelfde letter beginnen, kijk je naar de tweede letter.

Als de tweede letter ook hetzelfde is, kijk je naar de derde letter.

zoet – zondag – zorgen – zout

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je het meervoud van woorden maakt.

Dit moet je weten

Bij sommige woorden verandert in het meervoud de **klank**.

enkelvoud	meervoud
een bad a	twee baden aa
een slot o	twee sloten oo
een schip i	twee schepen ee
een bezigheid ei	twee bezigheden ee

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je van twee zinnen één zin maakt.

Dit moet je weten

Je voegt de zinnen samen met een voegwoord.

En, maar, of en **want** zijn voegwoorden.

Mijn moeder kan praten met doven **en** ze kan praten met slechthorenden.

Ik kan gebarentaal, **maar** niet zo goed als mijn moeder.

Mijn moeder praat met de mond **of** ze praat met gebaren.

Mijn moeder is beroemd, **want** ze komt soms op tv.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je verkleinwoorden met **-etje** en **-kje** maakt.

Dit moet je weten

Een verkleinwoord is een zelfstandig naamwoord met iets erachter:

-je, -pje, -tje, -etje en -kje

de tang → het tan**etje**

de bal → het ballet**je** (let op: dubbel ll)

de woning → het wonink**je** (let op:
de g verdwijnt)

Een verkleinwoord is altijd een het-woord:
het tan**etje**, het ballet**je**, het wonink**je**.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat een **bevelzin** is.

Je leert hoe je een bevelzin kunt maken.

Dit moet je weten

Een **bevelzin** zegt wat je moet doen.

Een bevelzin begint met een **werkwoord** en heeft geen wie-deel.

Een bevelzin eindigt met een uitroepteken.

vertelzin

Ik wil dat je gaat zitten.

bevelzin

Ga zitten!

vraagzin

Ga je zitten?

Ga zitten!

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wanneer je het **uitroepteken** gebruikt.

Dit moet je weten

Je gebruikt een **uitroepteken** om een uitroepzin nadruk te geven.

Als je iets met nadruk zegt, laat je horen dat het belangrijk is.

Uitroepzinnen met een uitroepteken:

- een uitroep   Au!
- een bevelzin   Kom hier!
- een vertelzin   Ik weet zeker dat hij
met nadruk   het gedaan heeft!

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert de trappen van vergelijking.

Dit moet je weten

Zo ziet een trap van vergelijking eruit.

Het nieuws is leuk.

Dit nieuws is leuker.

Dit nieuws is het leukst.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert bijzondere gevallen van de trappen van vergelijking.

Dit moet je weten

Er zijn een paar bijzondere trappen van vergelijking.

Als het woord op een **r** eindigt, komt er een **d** bij.

lekkerst
lekkerder
lekker

Soms verandert het woord helemaal.

best
beter
goed

Als een woord eindigt op een **s**, komt er alleen een **t** bij.

wijst
wijzer
wijs

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat **het hele werkwoord** is.

Je leert dat een werkwoord verschillende vormen heeft.

Dit moet je weten

Het hele werkwoord is nog niet gebruikt in een zin.

Het werkwoord in de wij-vorm heeft dezelfde vorm als het hele werkwoord.

hele werkwoord: **kruipen**

wie-deel	werkwoord	vorm van het werkwoord
ik	kruip	ik-vorm
hij	kruipt	hij-vorm
wij	kruipen	wij-vorm

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat **tegenwoordige tijd** is en je leert wat **verleden tijd** is.

Dit moet je weten

Een zin in de **tegenwoordige tijd (t.t.)** vertelt wat nu gebeurt.

Een zin in de **verleden tijd (v.t.)** vertelt wat in het verleden gebeurde.

Aan het **werkwoord** in de zin kun je zien in welke tijd de zin staat.

t.t.: Vandaag **spelen** Jannie en ik verstoppertje.

v.t.: Gisteren **speelden** Jannie en ik verstoppertje.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat de **basisvorm** is van verkleinwoorden, werkwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en zelfstandige naamwoorden.

Dit moet je weten

Mijn zusje leest oude boeken.

Afgeleide vorm		Basisvorm
zusje	→	zus (zonder -je, -tje, -pje of -etje)
oude	→	oud (zonder -e)
boeken	→	boek (enkelvoud)
leest	→	lezen (het hele werkwoord)

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert voorzetsels gebruiken in een zin.

Dit moet je weten

Voorzetsels geven aan **waar** of **wanneer** iets gebeurt: **onder** de kast, **voor** het huis, **na** het ontbijt, **in** de pauze.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat het **onderwerp** van de zin is.

Dit moet je weten

Het **onderwerp** is het **wie-deel** van de zin.

Het onderwerp in een zin vertelt wie of wat iets doet.

Jan Erik heeft ruzie met papa en mama.

Ze geloven hem niet.

In de tuin staat **een raket**.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je kunt verwijzen naar mensen.

Dit moet je weten

Een **verwijswoord** wijst naar een woord dat al eerder is genoemd.

Een verwijswoord zorgt ervoor dat je niet twee keer hetzelfde hoeft te zeggen.

Jan Jacob zet zijn koptelefoon op.

Hij luistert naar muziek. **Hij** → Jan Jacob

Mama is bezig.

Ze heeft geen tijd. **Ze** → Mama

Het jongetje kijkt naar tv.

Hij is gek op tekenfilms. **Hij** → Het jongetje

In de tuin speelt een kind.

Het trapt tegen een bal. **Het** → een kind

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wanneer je een **komma** schrijft.

Dit moet je weten

Je schrijft een **komma**:

- om de lezer te helpen een lange zin te begrijpen;
- als je iemand aanspreekt;
- tussen twee werkwoorden van twee zinsdelen.

Ik keek het liefst naar buiten,
naar de aarde.

André, wat wilde je worden als kind?
Als je ruzie hebt, kun je niet slapen.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert nog meer over het **zelfstandig naamwoord**.

Dit moet je weten

Zelfstandige naamwoorden zijn woorden voor:

- mensen, dieren en dingen die je kunt aanraken;
- dingen die je niet kunt aanraken.

wel aanraken	niet aanraken
raket	liefde
gordijnen	ruzie
oven	lengte

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat de **ik-vorm** van een **werkwoord** is.

Dit moet je weten

De **ik-vorm** van een **werkwoord**:
je neemt het hele werkwoord en
haalt er -en van af.

hele werkwoord		ik-vorm
fietsen – en	→	fiets
liggen – en	→	lig

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert dat het **onderwerp** en het **werkwoord** bij elkaar horen.

Dit moet je weten

Als het **onderwerp** verandert van enkelvoud in meervoud of andersom, verandert één **werkwoord** ook.

Ik speel graag op de computer.

Wij spelen graag op de computer.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat **stoffelijk bijvoeglijke naamwoorden** zijn.

Dit moet je weten

Een **stoffelijk bijvoeglijk naamwoord** zegt van welke stof het zelfstandig naamwoord gemaakt is.

Bijvoorbeeld van hout, zilver, papier, katoen, steen, ijzer of van staal.

Het stoffelijk bijvoeglijk naamwoord eindigt meestal op -en.

De **gouden** koets van de koningin.

De **ijzeren** haak hangt aan de muur.

Het **stalen** kozijn roest niet.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert het verschil tussen **letterlijk** en **figuurlijk** taalgebruik.

Dit moet je weten

Letterlijk betekent dat je met woorden precies zegt wat je bedoelt.

Figuurlijk betekent dat je met woorden iets anders bedoelt dan je letterlijk zegt.

letterlijk Een zware tas is een tas die veel weegt.

figuurlijk Een zware storm is een hevige storm.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert dat er nog meer **eigennamen** zijn dan eigennamen van mensen.

Je leert dat je die eigennamen ook met een hoofdletter schrijft.

Dit moet je weten

Eigennamen zijn:

- namen van mensen (voornaam en achternaam), dieren of dingen.
- namen van landen, provincies, steden, dorpen, straten en rivieren.

De eerste letter van een eigennaam is een **hoofdletter**.

Hamza is geboren in **Utrecht**.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat een **bijwoord** is.

Dit moet je weten

Een **bijwoord** zegt iets over het **werkwoord** in de zin.

Mattis **roept hard** naar zijn dochter.
Het verhaal **loopt goed** af.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je de vormen van **werkwoorden** maakt in de tegenwoordige tijd.

Dit moet je weten.

Er zijn regels voor het schrijven van werkwoorden.

onderwerp	werkwoord t.t.	vorm	regel
ik	begin	ik-vorm	hele werkwoord –en
hij	begint	hij-vorm	ik-vorm +t
wij	beginnen	wij-vorm	hele werkwoord

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert de werkwoorden **hebben** en **zijn** in de tegenwoordige tijd.

Dit moet je weten

Hebben en **zijn** zijn onregelmatige werkwoorden.

Onregelmatige werkwoorden houden zich niet aan de regels.

onderwerp	werkwoord t.t.	vorm
ik	heb / ben	ik-vorm
jij	hebt / bent	jij-vorm
hij	heeft / is	hij-vorm
wij	hebben / zijn	wij-vorm

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert mannelijke en vrouwelijke **persoonsnamen** voor mensen en dieren.

Dit moet je weten

Er zijn mannelijke en vrouwelijke **persoonsnamen** voor mensen en dieren. Je maakt een vrouwelijke persoonsnaam door aan de mannelijke naam een stukje toe te voegen of te vervangen.

Mannelijke naam

agent
baron
vriend
leider

Vrouwelijke naam

+e agente
+es barones
+in vriendin
-er +ster leidster

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert **woordsoorten** herkennen in een zin.

Dit moet je weten

De afkortingen van de woordsoorten zijn:

lidwoord = lw

werkwoord = ww

voorzetsel = vz

zelfstandig naamwoord = zn

bijvoeglijk naamwoord = bn

De beer woont in het grote bos.

lw: de, het

ww: woont

vz: in

zn: beer, bos

bn: grote

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert de werkwoorden **kunnen**, **willen**, **mogen** en **zullen** gebruiken.

Dit moet je weten

Sommige **werkwoorden** houden zich niet aan de regels.

	kunnen	mogen	willen	zullen
ik	kan	mag	wil	zal
jij	kunt	mag	wilt	zult
hij	kan	mag	wil	zal
wij	kunnen	mogen	willen	zullen

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat **gesloten vragen** en wat **open vragen** zijn.

Dit moet je weten

Gesloten vragen beginnen met een werkwoord.

Je kunt ze met ja of nee beantwoorden.

Open vragen beginnen met een **vraagwoord**.

Je kunt er meestal een langer antwoord op geven.

Gesloten vraag: Ga je mee naar buiten?

Open vraag: **Wat** ga je doen?